

Structural pattern of the relationship between parent-child relation patterns and early maladaptive schemas with the mediating role of attachment styles

- A. Khorasani Zadeh¹, H. Poursharifi^{2*}, T. Ranjbaripour¹, F. Bagheri³ & J. Poyamanesh⁴
1. Department of Psychology, Faculty of Psychology, Karaj Branch, Islamic Azad University, Alborz, Iran
 - 2*. Department of Health Psychology, University of Social Welfare and Rehabilitation Sciences, Tehran, Iran
 3. Department of Psychology, Faculty of Literature, Humanities and Social Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
 4. Department of Psychology, Faculty of Humanities, Abhar Branch, Islamic Azad University, Abhar, Iran

Abstract

Aim: Aim of present study was to determine the mediating role of attachment styles in relationship between parent-child relation patterns and early maladaptive schemas. **Method:** Method was a correlational study and statistical population included all the students of all branches of Islamic Azad University, Science and Research Branch of Tehran during 2017-2018 academic year (N=196,100). Using multi-stage cluster sampling method, Faculty of Literature and Humanities, Faculty of Basic Sciences and Faculty of Engineering were selected and considering Mishel's (1993) suggestion and a ratio of 10-20 subjects per variable and probable attrition, the sample size was set at 420 individuals. To collect the data, Bagheri's (2012) Parent-child Relation Pattern Inventory, Young s (1998) Schema Questionnaire-short form and Hazen & Shaver s (1987) Adult Attachment Styles Questionnaire were used and after discarding 58 distorted questionnaires, the data was analyzed using structural equation modeling method. **Results:** The findings showed that structural pattern of the research fits well and only ambivalent attachment style can mediate the relationship between Liberal-based relation pattern and disconnection and rejection ($\beta = 0.229$), impaired autonomy and performance ($\beta = 0.241$), impaired limits ($\beta = 0.150$), other-directedness ($\beta = 0.208$) and over-vigilance/inhibition schemas ($\beta = 0.159$) and also between secure-based pattern ($\beta = 0.375$) and disconnection and rejection ($\beta = 0.396$), impaired autonomy and performance ($\beta = 0.246$), impaired limits ($\beta = 0.340$), other directedness and over-vigilance/inhibition schemas ($\beta = 0.260$) at 0.01 confidence level. **Conclusion:** These results imply that through teaching proper relation patterns of parent-child, we can prevent the formation of maladaptive schemas and avoid its resulting damages.

Key words: attachment, schemas, relationship, parent-child

Citation: Khorasani Zadeh, A., Poursharifi, H., Ranjbaripour, T., Bagheri, F., & Poyamanesh, J. (2019). Structural pattern of the relationship between parent-child relation patterns and early maladaptive schemas with the mediating role of attachment styles. *Quarterly of Applied Psychology*, 13(1): 55-76.

Received: 30 June 2018
Accepted: 2 December 2018

Corresponding author:
ha.poursharifi@uswr.ac.ir

الگوی ساختاری رابطه بین الگوهای ارتباط والد-فرزند و طرحواره‌های ناسازگار اولیه با میانجیگری سبک‌های دلبستگی

- عاطفه خراسانی زاده^۱، حمید پور شریفی^{۲*}، طاهره رنجبری پور^۱، فریبرز باقری^۳ و جعفر پویا منش^۴
۱. گروه روان‌شناسی، دانشکده روان‌شناسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد کرج، البرز، ایران
۲. گروه روان‌شناسی سلامت، دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی، تهران، ایران
۳. گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات، علوم انسانی و علوم اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
۴. گروه روان‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد اهر، اهر، ایران

چکیده

هدف: هدف پژوهش تعیین نقش میانجیگر سبک‌های دلبستگی در رابطه بین الگوهای ارتباط والد-فرزند با طرحواره‌های ناسازگار اولیه بود. **روش:** روش پژوهش همبستگی و جامعه آماری دانشجویان دانشگاه‌های آزاد اسلامی تمام واحدهای علوم و تحقیقات تهران در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ به تعداد ۱۹۶۱۰۰ نفر بود. به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای دانشکده‌های ادبیات و علوم انسانی، علوم پایه و فنی مهندسی انتخاب و حجم نمونه به پیشنهاد میشل ۱۹۹۳ و با در نظر گرفتن نسبت ۱۰ تا ۲۰ آزمودنی به ازای هر متغیر و احتمال ریزش ۴۲۰ نفر تعیین شد. داده‌ها با استفاده از مقیاس الگوی ارتباط والد-فرزند باقری (۱۳۹۲)، نسخه کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ ۱۹۹۸ و پرسشنامه دلبستگی بزرگسالان هازن و شیور (۱۹۸۷) جمع‌آوری و بعد از حذف ۵۸ پرسشنامه مخدوش و داده پرت، داده‌ها با روش الگویابی معادله‌های ساختاری تحلیل شد. **یافته‌ها:** نتایج نشان داد که الگوی ساختاری پژوهش برازش مناسبی دارد و تنها سبک دلبستگی دوسوگرا می‌تواند در سطح ۹۹ درصد اطمینان رابطه بین الگوی ارتباطی آزادی مدار را با طرحواره‌های حوزه بریدگی و طرد ($\beta = ۰/۲۲۹$)، خودگردانی و عملکرد مختل ($\beta = ۰/۲۴۱$)، محدودیت‌های مختل ($\beta = ۰/۱۵۰$)، دیگرجهت‌مندی امنیت مدار را با طرحواره‌های حوزه بریدگی و طرد ($\beta = ۰/۳۷۵$)، خودگردانی و عملکرد مختل ($\beta = ۰/۳۹۶$)، محدودیت‌های مختل ($\beta = ۰/۲۴۶$)، دیگرجهت‌مندی ($\beta = ۰/۳۴۰$) و حوزه گوش به زنگی بیش از حد و بازداری ($\beta = ۰/۲۶۰$) میانجیگری کند. **نتیجه‌گیری:** می‌توان با آموزش الگوهای درست ارتباط والد-فرزند به والدین، مانع شکل‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه و آسیب‌های ناشی از آن شد.

کلیدواژه‌ها: ارتباط، دلبستگی، طرحواره‌ها، والد-فرزند

استناد به این مقاله: خراسانی زاده، عاطفه، پور شریفی، حمید، رنجبری پور، طاهره، باقری، فریبرز، و پویا منش، جعفر. (۱۳۹۸). الگوی ساختاری رابطه بین الگوهای ارتباط والد-فرزند و طرحواره‌های ناسازگار اولیه با میانجیگری سبک‌های دلبستگی. فصلنامه روان‌شناسی کاربردی، ۱۳(۱) پاییز ۴۹: ۷۶-۵۵.

دریافت مقاله: ۹۷/۰۴/۰۹
پذیرش مقاله: ۹۷/۰۹/۱۱

نویسنده مسئول:
ha.poursharifi@uswr.ac.ir

مقدمه

طرحواره‌های ناسازگار اولیه^۱ در هسته مرکزی اختلال‌های شخصیت قرار دارند و آسیب‌پذیری ویژه‌ای را برای انواع آشفتگی‌های روان‌شناختی و آسیب‌شناسی شخصیت ایجاد می‌کنند و الگوهای گسترده و فراگیر متشکل از خاطره‌ها، هیجان‌ها، شناخت‌ها و احساس‌های بدنی مرتبط با خود و دیگران هستند (ساکولاسپریپرست، پاکائو، کاناوانگ و میمون، ۲۰۱۶). این طرحواره‌ها به دلیل ارضا نشدن پنج نیاز اساسی شامل دل‌بستگی ایمن، خودگردانی، آزادی در بیان نیازها و هیجان‌ها، خودانگیختگی و محدودیت‌های واقع‌بینانه در دوران کودکی به وجود می‌آیند. بر این اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه در پنج گروه مجزا قرار می‌گیرند که آن‌ها را حوزه‌های طرحواره می‌نامند. این حوزه‌ها شامل حوزه‌های بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیت‌های مختل، دیگر جهت‌مندی و گوش به زنگی بیش از حد و بازداری هستند (یانگ، کولسکو و ویشار^۲، ۲۰۰۳ به نقل از تیم، ۲۰۱۰).

در این میان سبک والدینی و رابطه کودک با والدینش نیز یکی از عواملی است که بر طریقه شکل‌گیری طرحواره‌ها اثرگذار است؛ بنابراین تجارب اولیه و متعارض با والدین، خواهران، برادران یا همسالان از مهم‌ترین عوامل در شکل‌گیری طرحواره‌ها هستند (منیریپور، غلامی زارچ، تمدن فرد، خسوفی و گنجعلی، ۲۰۱۲). پرورش کودکان یکی از ابعاد عملکرد والدین است؛ این الگوهای عملکردی در قالب شیوه‌های فرزندپروری منعکس می‌شود و به سبک‌های والدگری معروف است (ماتوجیک، جووانویک و ایللیک، ۲۰۱۵). والدین می‌توانند بر رشد اجتماعی و هیجانی کودکانشان بسیار اثرگذار باشند (خلیل، رایان و چور، ۲۰۱۴). نخستین معرف دنیای ارتباطات برای کودک، رابطه والدین با فرزندان است و احساس عشق، صمیمیت و امنیت به‌طور مستقیم ریشه در این روابط دارد (کمز-هولت، ۲۰۱۲)؛ بنابراین تفاوت‌های فردی موجود در روابط هیجانی میان والدین و کودکان نتیجه تفاوت نگرش‌های والدینی کردن است (دانش، سلیمی نیا، حق رنجبر، نادری و عمویی، ۱۳۹۶؛ نظری، کاکاوند و مشهدی فراهانی، ۱۳۹۴). پیشینه پژوهش‌ها نشان می‌دهد که بعضی از ویژگی‌های والدین مانند تحقیر و کنترل کردن، در ایجاد تعداد زیادی از طرحواره‌های ناسازگار نقش ویژه‌ای دارند. همچنین تعداد زیادی از طرحواره‌های ناسازگار اولیه مانند محرومیت هیجانی، شکست و اطاعت با تعداد زیادی از سبک‌های پدری و مادری کردن مرتبط است. به عبارتی ریشه بسیاری از طرحواره‌های ناسازگار در شیوه‌های پدری و مادری کردن منفی قرار دارد (اسمعلی کورانه و امیر سرداری، ۲۰۱۵).

-
1. early maladaptive schemas
 2. Young, Klosko, & Weishaar

اگرچه ارتباط والد-فرزندی در شکل‌گیری طرحواره‌ها نقش دارد؛ اما از طرف دیگر به نظر می‌رسد؛ متغیر دیگری به نام سبک دلبستگی وجود دارد که ضمن اینکه خود بر طرحواره‌ها اثر می‌گذارد؛ می‌تواند بر نحوه تأثیر الگوی ارتباط والد-فرزند بر طرحواره‌ها نیز اثرگذار باشد. بالبی^۱، ۱۹۸۸ مدعی است که تجربه‌های مربوط به پیوند عاطفی کودک مادر درون‌سازی می‌شود و در ساختارهای شناختی که الگوهای درونی عملی نامیده می‌شود؛ به همه روابط بین شخصی کودک گسترش می‌یابد و در مراحل مختلف زندگی پایدار می‌ماند. در پی رویکرد بالبی سه سبک دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا در کودک توصیف شد. این سبک‌ها بعداً در بزرگسالان نیز تأیید شد (نقل از سالکون، ۲۰۱۵). کمر و کالوت (۲۰۱۲) در پژوهشی به این نتیجه رسیدند که سبک دلبستگی نایمن پیش بینی کننده خوبی برای طرحواره‌های ناسازگار اولیه است.

مطابق با پیشینه نظری، پژوهش‌های زیادی نیز از ارتباط بین سبک‌های فرزندپروری، سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه حمایت می‌کنند. مطابق با پیشینه پژوهشی سبک‌های فرزندپروری با طرحواره‌های ناسازگار اولیه در ارتباط است و این سبک‌ها پیش بین خوبی برای طرحواره‌های ناسازگار اولیه است (موسوی، لو و هنیم‌هاشم، ۲۰۱۶؛ اسمعیلی کورانه و امیر سرداری، ۲۰۱۵؛ مرادی و فقیهی، ۱۳۹۶؛ بیرامی و اسمعیلی کورانه، ۱۳۹۰؛ شهامت، ثابتی و رضوان، ۱۳۸۹). از طرفی بین سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه نیز ارتباط معناداری وجود دارد. افرادی که سبک دلبستگی نایمن دارند؛ طرحواره‌های ناسازگار اولیه بیشتری دارند (حمیدی، شاره و حجت، ۱۳۹۴؛ سیمارد، موس و پاسکازو، ۲۰۱۱؛ منز، بریت و ولیربریکون، ۲۰۱۰؛ سویگوت، کاراسمانوگلو و کاکیر، ۲۰۰۹؛ صادقی بیدمشکی و میر هاشمی، ۱۳۹۵؛ رفیعی، حاتمی و فروغی، ۱۳۹۰)؛ ولی با این وجود پژوهش‌های اندکی ارتباط این سه متغیر را در قاب الگوی معادلات ساختاری بررسی کرده است.

نخستین سال‌های زندگی در ایجاد شخصیت بزرگسالی بسیار مهم و در این میان نقش والدین و به‌ویژه مادر حائز اهمیت است (دانش، نیکومنش، سلیمی نیا، سابقی و شمشیری، ۱۳۹۳). ارتباط والد-فرزند، طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی هر سه چارچوب‌های نظری هستند که کارکرد روان‌شناختی بزرگسالی را بر اساس تجارب اولیه کودک و رابطه فرد با والدینش توضیح می‌دهند. گرچه هر سه این چارچوب‌ها توصیف می‌کنند که تجارب اولیه چگونه رشد بعدی را شکل می‌دهند؛ ولی هیچ نظریه‌ای به‌طور کامل چگونگی این اتفاق را شرح نمی‌دهد. ادبیات پژوهشی اندکی وجود دارد که توضیح دهد که چگونه این سه عامل می‌توانند؛ ترکیب شوند و چگونه می‌توانند یک تصویر کامل‌تر از تأثیرگذاری تجارب اولیه فراهم کنند. البته تأثیر رابطه والد-

1. Bowlby

فرزند بر شکل‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه در برخی از پژوهش‌ها بررسی شده است؛ ولی در مورد نقش میانجیگر سبک‌های دلبستگی ادبیات پژوهشی اندکی وجود دارد. لذا با توجه به اهمیت موضوع، پژوهش حاضر به دنبال آن است که الگوی ساختاری رابطه بین الگوهای والد-فرزند با طرحواره‌های ناسازگار اولیه را با میانجیگری سبک‌های دلبستگی شناسایی و تعیین کند. لازم به ذکر است که یکی از الگوهای جدید فرزندپروری که به تازگی در کشور ما با توجه به مسائل فرهنگی بومی سازی شده است؛ الگوی ارتباط والد-فرزند باقری (۱۳۹۲) است که در پژوهش حاضر نیز از آن استفاده و پژوهش حاضر با نگاه جدیدی برای پاسخگویی به سؤالهای زیر اجرا شد.

۱. آیا الگوی مفهومی پژوهش که در آن در قالب یک الگوی ارتباطی والد-فرزند و سبک‌های دلبستگی طرحواره‌های ناسازگار اولیه را پیش بینی می‌کند؛ با داده‌های گردآوری شده، برازش دارد؟

۲. کدامیک از سبک‌های دلبستگی ایمن، اجتنابی و دوسوگرا می‌توانند رابطه بین الگوهای ارتباطی والد-فرزند و طرحواره‌های ناسازگار اولیه را میانجیگری کنند؟

شکل ۱. الگوی پیشنهادی روابط بین الگوهای ارتباط والد-فرزند و طرحواره‌های ناسازگار اولیه با نقش واسطه‌ای سبک‌های دلبستگی

شکل ۱ الگوی پیشنهادی پژوهش را در مورد رابطه بین الگوهای ارتباط والد-فرزند و طرحواره‌های ناسازگار اولیه در حوزه‌های بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیت‌های مختل، دیگر جهت‌مندی و گوش به زنگی بیش از حد و بازداری با میانجیگری سبک‌های دلبستگی نشان می‌دهد.

روش

روش پژوهش حاضر همبستگی از نوع معادله‌های ساختاری و جامعه آماری تمامی دانشجویان مشغول به تحصیل در سال تحصیلی ۹۷-۱۳۹۶ در دانشگاه‌های آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات

تهران، تهران شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز به تعداد ۱۹۶۱۰۰ نفر بود. به روش نمونه برداری خوشه‌ای چندمرحله‌ای از بین واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی شهر تهران واحد علوم و تحقیقات و تهران مرکز به صورت تصادفی انتخاب و از دانشکده‌های علوم انسانی، علوم پایه و فنی مهندسی هر واحد به طور تصادفی ۲ یا ۳ کلاس بر اساس تعداد دانشجویان در هر کلاس انتخاب شد. با توجه به تعداد بالای حجم جامعه و اینکه تعداد قابل قبول نمونه برای پژوهش‌های همبستگی ۱۵ تا ۲۰ نفر برای هر زیرمقیاس و در مورد معادله‌های ساختاری و الگویابی که از قوانین تحلیل رگرسیون چندگانه تبعیت می‌کند؛ در نظر گرفتن ۱۵ مورد برای هر متغیر یک قاعده خوب است (هومن، ۱۳۹۰) و با توجه به تعداد متغیرهای مورد مطالعه که ۲۱ مورد شامل ۱۵ طرحواره، ۳ سبک دلبستگی و ۳ نوع ارتباط والد-فرزند بود و در نظر گرفتن ۲۰ نفر برای هر متغیر، تعداد نمونه اولیه ۴۲۰ نفر در نظر گرفته شد که پس از حذف داده‌های پرت و پرسشنامه‌های مخدوش نمونه نهایی به ۳۶۲ نفر رسید. ملاک‌های ورود به پژوهش داشتن سن در محدوده ۱۸ تا ۳۶ سال، در قید حیات بودن والدین، زندگی آزمودنی‌های مجرد با والدین، داشتن حداقل تحصیلات سیکل برای والدین افراد شرکت کننده و تمایل به همکاری بود و ملاک‌های خروج بیماری‌های مزمن جسمی و روانی دانشجویان، سابقه بستری والدین به خاطر بیماری‌های مزمن جسمانی و روانی بود.

ابزار پژوهش

۱. پرسشنامه الگوی ارتباط والد-فرزند^۱. این پرسشنامه ۴۸ عبارتی توسط باقری (۱۳۹۲) تدوین شده و دارای هشت خرده مقیاس است. انعطاف‌پذیری با سؤال‌های ۱، ۹، ۱۷، ۲۵، ۳۳ و ۴۱، تزلزل نرمی با سؤال‌های ۲، ۱۰، ۱۸، ۲۶، ۳۴ و ۴۲، کنترل/محدودیت با سؤال‌های ۳، ۱۱، ۱۹، ۲۷، ۳۵ و ۴۳، نازپروردگی با سؤال‌های ۴، ۱۲، ۲۰، ۲۸، ۳۶ و ۴۴، رسمیت با سؤال‌های ۵، ۱۳، ۲۱، ۲۹، ۳۷ و ۴۵، درهم تنیدگی با سؤال‌های ۶، ۱۴، ۲۲، ۳۰، ۳۸ و ۴۶، ارزش مشروط با سؤال‌های ۷، ۱۵، ۲۳، ۳۱، ۳۹ و ۴۷ و رهایی با سؤال‌های ۸، ۱۶، ۲۴، ۳۲، ۴۰ و ۴۸ در یک طیف لیکرت ۵ گزینه‌ای از کاملاً همین گونه است = ۵ تا اصلاً اینگونه نیست = ۱ ارزیابی می‌شود. ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۰/۶۶ به دست آمده است. در تحلیل عاملی این پرسشنامه بارهای عاملی ماده‌ها کم‌تر از ۰/۶ نبود و اکثر بارهای عاملی مشاهده شده، بین ۰/۷۵ تا ۰/۸۵ قرار داشت (باقری و غفاری جعفر زادگان، ۱۳۹۲). در پژوهش حاضر این پرسشنامه توسط دانشجویان تکمیل شد و ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های انعطاف‌ناپذیری، تزلزل نرمی، کنترل و محدودیت، نازپروردگی، رسمیت، درهم تنیدگی، ارزش مشروط و رهایی برای نسخه مادر به ترتیب ۰/۷۶، ۰/۶۸، ۰/۷۶، ۰/۶۷، ۰/۶۵، ۰/۷۳، ۰/۷۰ و ۰/۶۸ به دست آمد.

1. Parent-Child Communication Pattern Questionnaire

۲. نسخه کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ^۱. پرسشنامه ۷۵ عبارتی طرحواره یانگ (۱۹۹۸؛ نقل از والر، مایر و هانیان، ۲۰۰۱) شامل ۵ حوزه طرحواره‌ای است. بریدگی و طرد با سؤال‌های ۱ تا ۲۵؛ خودگردانی و عملکرد مختل با سؤال‌های ۲۶ تا ۴۵؛ دیگرجهت‌مندی با سؤال‌های ۴۶ تا ۵۵؛ گوش به زنگی بیش از حد و بازداری با سؤال‌های ۵۶ تا ۶۵؛ محدودیت‌های مختل با سؤال‌های ۶۶ تا ۷۵ در طیف لیکرت ۶ درجه‌ای از کاملاً درست درباره من = ۶ تا کاملاً غلط درباره من = ۱ ارزیابی می‌شود. والر و همکاران (۲۰۰۱) برای تمام خرده مقیاس‌ها ضریب آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۸ و روایی مطلوبی گزارش کردند. ذوالفقاری، فاتحی زاده و عابدی (۱۳۸۷) نسخه کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ را در مورد ۷۰ نفر از زوجها اجرا و ضریب همسانی درونی پرسشنامه را از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای حوزه بریدگی و طرد ۰/۹۱، خودگردانی و عملکرد مختل ۰/۹۰، دیگر جهت‌مندی ۰/۶۷، محدودیت‌های مختل ۰/۷۳ و گوش به زنگی بیش از حد و بازداری ۰/۷۸ گزارش کردند. در پژوهش حاضر این پرسشنامه توسط دانشجویان تکمیل شد و ضریب آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های بریدگی و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، دیگر جهت‌مندی، محدودیت‌های مختل و گوش به زنگی بیش از حد و بازداری به ترتیب ۰/۸۲، ۰/۸۹، ۰/۷۹ و ۰/۸۲ به دست آمد.

۳. پرسشنامه سبک دلبستگی بزرگسالان هازن و شیور^۲. پرسشنامه ۱۵ عبارتی هازن و شیور (۱۹۸۷)، سبک دلبستگی بزرگسالان را در یک مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت از هرگز = ۰ تا تقریباً همیشه = ۵ ارزیابی می‌کند و دارای سه خرده مقیاس است که ۵ سؤال اول آن سبک دلبستگی اضطرابی/اجتنابی، ۵ سؤال دوم سبک دلبستگی ایمن و ۵ سؤال آخر سبک دلبستگی اضطرابی/دوسوگرا را می‌سنجد. هازن و شیور (۱۹۸۷) روایی صوری و محتوایی آن را خوب و روایی سازه آن را در حد بسیار مطلوب گزارش کردند. این پرسشنامه در ایران توسط مظاهری (۱۳۷۹) اعتباریابی و ضریب پایایی برای سبک اجتنابی برابر ۰/۹۳، سبک دلبستگی ایمن ۰/۸۹ و سبک دلبستگی دوسوگرا ۰/۹۲ گزارش شده است. قدرت این آزمون در پیش بینی خصوصیات ارتباطی افراد بیانگر روایی مطلوب آن است. در پژوهش حاضر این پرسشنامه توسط دانشجویان تکمیل شد و ضریب آلفای کرونباخ برای سبک دلبستگی ایمن، دلبستگی اضطرابی/اجتنابی و دلبستگی اضطرابی/دوسوگرا به ترتیب ۰/۶۲، ۰/۶۵ و ۰/۶۳ به دست آمد.

شیوه اجرا. بعد از هماهنگی با مسئولان واحد علوم تحقیقات تهران و تهران مرکز، اطلاعیه‌هایی با عنوان سمینار رایگان حول موضوع پژوهش حاضر در تابلو اعلانات دانشگاه نصب و در تاریخ‌های

1. Young Schema Questionnaire-Short Form
2. Hazen & Shaver Adult Attachment Styles Questionnaire

معین در محل سالن اجتماعات دانشگاه سمیناری برگزار شد و دانشجویان واجد شرایط انتخاب و توضیحاتی درباره اهداف پژوهش، چگونگی تکمیل پرسشنامه‌ها، رازداری، عدم افشاء اطلاعات و حفظ حریم شخصی ارائه و رضایت آن‌ها مطابق با اصول اخلاقی در پژوهش اخذ و با رعایت موازین اخلاقی از آن‌ها خواسته شد تا پرسشنامه‌ها را تکمیل کنند. بعد از جمع‌آوری ۴۲۰ پرسشنامه، تعداد ۵۸ پرسشنامه مخدوش و داده پرت حذف و داده‌ها با استفاده از روش الگویابی معادله‌های ساختاری با نرم افزار لیزرل تحلیل شد. در این پژوهش روابط واسطه‌ای در الگوی پیشنهادی با استفاده از روش بوت استرپ آزمون شد. از آنجا که در الگوی معادلات ساختاری انتخاب نشانگرهای مناسب از اهمیت مضاعفی برخوردار است؛ بنابراین پیش از انتخاب نشانگرها، با استفاده از روش تحلیل عاملی تأییدی، توان آن‌ها برای اندازه‌گیری متغیرهای مکنون زیربنایی ارزیابی شد. برای هر کدام از الگوهای ارتباطی آزادی مدار و امنیت مدار مؤلفه‌های آن‌ها به‌عنوان نشانگر در نظر گرفته شدند. برای هر یک از سبک‌های دلبستگی، سؤال‌های مربوط به هر سبک در پرسشنامه به‌عنوان نشانگر انتخاب شد. در این راستا، ۵ سؤال مربوط به سبک دلبستگی ایمن در تحلیل عاملی تأییدی مستقل برای این عامل و هم در بخش اندازه‌گیری الگوی ساختاری پژوهش، بار معناداری در مورد متغیر مکنون خود نشان ندادند و از این رو توان اندازه‌گیری متغیر سبک دلبستگی ایمن را در چهارچوب الگویابی معادلات ساختاری نداشتند؛ بنابراین متغیر سبک دلبستگی ایمن از الگوی پیشنهادی حذف و برای هر یک از حوزه‌های طرحواره‌های ناسازگار نیز، طرحواره مربوط به هر یک به‌عنوان نشانگر انتخاب و پیش‌فرض‌های الگویابی معادلات ساختاری از جمله توزیع طبیعی تک متغیری و چند متغیری، هم خطی چندگانه و داده‌های پرت بررسی و تأیید شد.

یافته‌ها

نمونه پژوهش حاضر شامل ۱۲۷ نفر مرد (۳۵/۱ درصد) و ۲۳۵ نفر زن (۶۴/۹) بود که میانگین سنی شرکت‌کننده‌ها ۲۰/۴۷ با انحراف معیار ۳/۴۳ سال بود. میانگین سن مادران آن‌ها ۴۵/۹۰ با انحراف معیار ۶/۵۳ سال و میانگین سن پدران آن‌ها ۵۰/۵۷ با انحراف معیار ۷/۰۳ بود. ۷۱۸۰ نفر (۴۹ درصد) از شرکت‌کننده‌ها از رشته‌های علوم انسانی، ۲۹۵ نفر (۲۶/۱ درصد) از فنی و مهندسی و ۸۷ نفر (۲۴ درصد) از علوم پایه بودند. ۳۱۴ نفر (۸۶/۷ درصد) آن‌ها مجرد، ۴۵ نفر (۱۲/۴ درصد) متأهل و ۳ نفر (۰/۸ درصد) آن‌ها مطلقه بودند. ۳ نفر (۰/۸ درصد) دارای شغل دولتی، ۳۰ نفر (۸/۳ درصد) شغل پاره وقت و ۲۳۹ نفر (۹۰/۹ درصد) بیکار بودند. بیشترین میزان تحصیلات مادران و پدران افراد شرکت‌کننده در مقطع تحصیلی دیپلم و به ترتیب ۲۰۱ و ۱۶۲ نفر با فراوانی درصدی ۵۵/۵ و ۴۴/۸ درصد بود. ۱۷۹ نفر (۴۹/۴ درصد) افراد شرکت‌کننده فرزند اول بودند و ۱۶۸ نفر (۴۶/۴ درصد) یک همشیره (خواهر یا برادر) داشتند.

جدول ۱. میانگین، انحراف معیار، چولگی، کشیدگی، ضریب تحمل و دوربین-واتسون متغیرها

متغیر	میانگین	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی	ضریب تحمل	تورم واریانس	دوربین-واتسون
الگوی ارتباط آزادی مدار	۶۲/۹۲	۱۰/۰۶	۰/۱۰۹	-۰/۵۳۵	۰/۴۶۳	۲/۱۵	
الگوی ارتباط امنیت مدار	۳۲/۸۷	۱۳/۳۹	۰/۰۴۱	-۰/۶۴۹	۰/۴۴۶	۲/۲۴	۱/۹۲
سبک دلبستگی اجتنابی	۱۱/۵۱	۳/۳۵	۰/۱۴۵	-۰/۴۹۹	۰/۸۵۲	۱/۲۷	
سبک دلبستگی ایمن	۱۵/۰۵	۲/۸۲	۰/۳۰۱	۰/۲۷۸	۰/۹۵۸	۱/۰۴	
سبک دلبستگی دوسوگرا	۱۱/۶۷	۳/۶۸	۰/۳۸۴	-۰/۳۱۵	۰/۸۲۷	۱/۲	
بریدگی و طرد	۵۴/۳۸	۱۹/۲۲	۰/۸۲۸	۰/۲۱۴	متغیر ملاک	متغیر ملاک	
خودگردانی و عملکرد مختل	۳۷/۸۷	۱۳/۸۶	۰/۹۴۷	۰/۰۶	متغیر ملاک	متغیر ملاک	
دیگر جهت مندی	۲۷/۷۵	۷/۵	۰/۴۱۱	۰/۱۵۸	متغیر ملاک	متغیر ملاک	
محدودیت‌های مختل	۲۷/۹۵	۹/۷	۰/۲۴۱	-۰/۴۰۶	متغیر ملاک	متغیر ملاک	
گوش به زنگی و بازداری	۲۷/۹۹	۹/۵	۰/۳۹۸	-۰/۳۴۹	متغیر ملاک	متغیر ملاک	

در جدول ۱ مطابق گفته گارسون (۲۰۰۳؛ نقل از کلاین، ۲۰۰۵) مقادیر چولگی و کشیدگی بین ۲+ و ۲- و توزیع داده‌ها طبیعی است. شاخص ضریب تحمل و عامل تورم واریانس‌های متغیرهای پژوهش بزرگتر از ۱/۰ و کوچکتر از ۱۰ است که مطابق گفته مایر، گامست و گوارینو (۲۰۰۶) حاکی از این است که پدیده هم خطی بودن در متغیرهای پژوهش رخ نداده است. آماره دوربین-واتسون نیز نشان دهنده عدم ارتباط نمره‌های خطای متغیرهای مستقل با یکدیگر است.

جدول ۲. ماتریس همبستگی بین الگوهای ارتباطی والد-فرزند، سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌ها

متغیر	ارتباط آزادی مدار	ارتباط امنیت مدار	ارتباط اجتنابی	دلبستگی ایمن	دلبستگی دوسوگرا
الگوی ارتباط آزادی مدار	۱				
الگوی ارتباط امنیت مدار	۰/۲۰۱**	۱			
سبک دلبستگی اجتنابی	۰/۰۶۹	-۰/۰۷۶	۱		
سبک دلبستگی ایمن	۰/۲۳۲**	۰/۳۰۹**	۰/۳۳۳**	۱	
سبک دلبستگی دوسوگرا	۰/۴۲۸**	۰/۵۰۹**	۰/۳۸۲**	-۰/۲۰۱**	۱
حوزه بریدگی و طرد	۰/۳۱۶**	۰/۳۲۷**	۰/۱۸۴**	-۰/۱۲۳*	۰/۴۱۱**
حوزه خودگردانی و عملکرد مختل	۰/۳۶۳**	۰/۴۱۵**	۰/۱۰۶*	-۰/۰۰۶	۰/۲۰۷**
حوزه دیگر جهت مندی	۰/۳۴۲**	۰/۳۸۴**	۰/۳۰۴**	-۰/۰۱۹	۰/۳۱۲**
حوزه محدودیت‌های مختل	۰/۲۴۸**	۰/۳۱۷**	۰/۳۸۲**	-۰/۰۵۸	۰/۳۳**

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

ادامه جدول ۲. ماتریس همبستگی بین الگوهای ارتباطی والد-فرزند، سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌ها

مغیر	بریدگی و طرد	خودگردانی و عملکرد مختل	دیگر جهت‌مندی	محدودیت‌های مختل
حوزه بریدگی و طرد	۱			
حوزه خودگردانی و عملکرد مختل	۰/۴۱۵**	۱		
حوزه دیگر جهت‌مندی	۰/۵۳۹**	۰/۵۷**	۱	
حوزه محدودیت‌های مختل	-۰/۵۴۳**	۰/۴۳۶**	۰/۴۴۴**	۱
حوزه گوش به زنگی و بازداری	۰/۴۷۵**	۰/۳۷۵**	۰/۴۲۶**	۰/۵۹۳**

* $P < 0.05$ ** $P < 0.01$

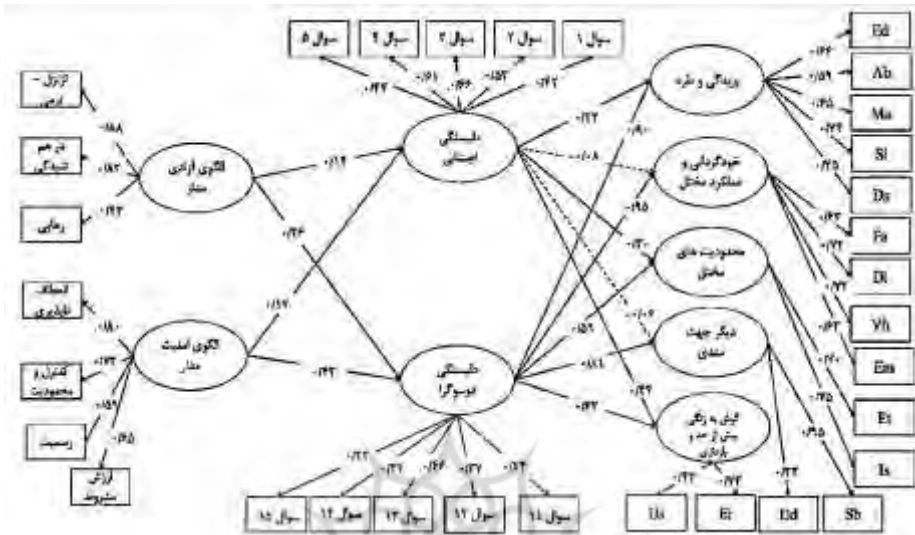
جدول ۲ نشان می‌دهد که رابطه بین الگوی ارتباط آزادی مدار با سبک دلبستگی اجتنابی، سبک دلبستگی دوسوگرا، طرحواره‌های حوزه بریدگی و طرد، حوزه خودگردانی و عملکرد مختل، حوزه دیگر جهت‌مندی، حوزه محدودیت‌های مختل و حوزه گوش به زنگی و بازداری مثبت است ($P = 0.001$). همچنین رابطه بین الگوی امنیت مدار با سبک دلبستگی اجتنابی، سبک دلبستگی دوسوگرا، طرحواره‌های حوزه بریدگی و طرد، حوزه خودگردانی و عملکرد مختل، حوزه دیگر جهت‌مندی، حوزه محدودیت‌های مختل و حوزه گوش به زنگی و بازداری و همچنین رابطه بین سبک دلبستگی اجتنابی با طرحواره‌های حوزه بریدگی و طرد، حوزه خودگردانی و عملکرد مختل، حوزه محدودیت‌های مختل، طرحواره‌های حوزه گوش به زنگی و بازداری ($P = 0.001$) و حوزه دیگر جهت‌مندی ($P = 0.044$) مثبت است. رابطه بین سبک دلبستگی دوسوگرا نیز با طرحواره‌های حوزه بریدگی و طرد، حوزه خودگردانی و عملکرد مختل، حوزه دیگر جهت‌مندی، حوزه محدودیت‌های مختل و حوزه گوش به زنگی و بازداری مثبت است ($P = 0.001$)؛ اما رابطه سبک دلبستگی ایمن فقط با طرحواره‌های حوزه بریدگی و طرد ($P = -0.024$) و طرحواره‌های خودگردانی و عملکرد مختل ($P = -0.019$) منفی است.

جدول ۳. شاخص‌های برازندگی الگوی ساختاری جهت تبیین الگوهای ارتباطی والد-فرزند بر

اساس طرحواره‌های ناسازگار و سبک‌های دلبستگی

شاخص برازندگی	دامنه قابل قبول	مقدار
خی‌دو (۲)	-	۱۶۹۷/۳۰
نسبت خی‌دو به درجه آزادی	کمتر از ۵	۳/۷۷
شاخص برازندگی هنجار شده	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	۰/۸۸
شاخص توکر-لوییس	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	۰/۹۰
شاخص برازندگی تطبیقی	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	۰/۹۱
شاخص برازندگی فزاینده	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	۰/۹۱
شاخص نیکویی برازش	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	۰/۷۷
ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب	کمتر از ۰/۰۸	۰/۰۸۸

جدول ۳ نشان می‌دهد که الگو با داده‌های گردآوری شده برازش مطلوب دارد. به عبارت دیگر نشانگرهای متغیر مکنون الگوهای ارتباطی والد-فرزند و طرحواره‌های ناسازگار اولیه از قابلیت لازم برای اندازه‌گیری متغیرهای مکنون متناظر خود برخوردارند.

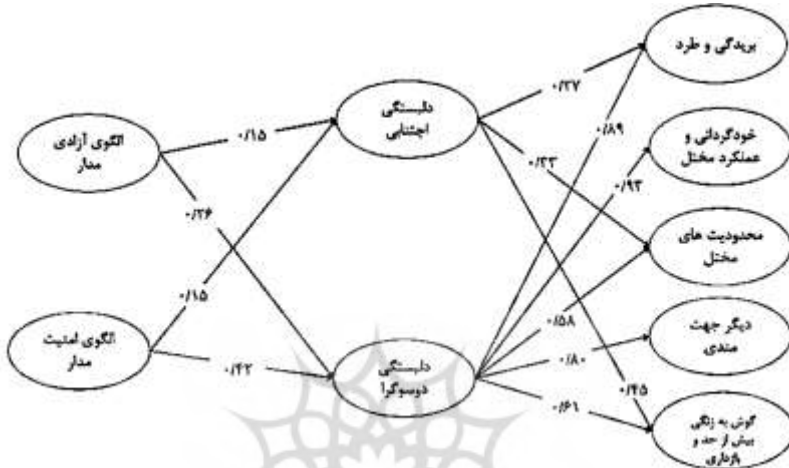
شکل ۲. الگوی ساختاری پژوهش در تبیین روابط بین الگوهای ارتباطی والد-فرزند، سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه

در شکل ۲ الگوی ساختاری پژوهش، مسیرهای معنادار با خطوط پررنگ و مسیرهای غیرمعنادار با خط چین کم رنگ مشخص شده است. همانگونه که مشاهده می‌شود؛ به جز مسیر دلبستگی اجتنابی به طرحواره‌های حوزه خودگردانی و عملکرد مختل و طرحواره‌های حوزه دیگرجهت‌مندی، سایر مسیر معنادار هستند. در مرحله بعد، مقادیر پارامترهای الگوی ساختاری و شاخص‌های برازش آن با حذف مسیرهای غیر معنادار، بار دیگر محاسبه شد.

جدول ۴. شاخص‌های برازندگی الگوی اصلاح شده اندازه‌گیری

مقدار	دامنه قابل قبول	شاخص برازندگی
۱۲۴۳/۳۳	-	خی‌دو (2)
۲/۹۰	کمتر از ۵	نسبت خی‌دو به درجه آزادی
۰/۹۲	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	شاخص برازندگی هنجار شده
۰/۹۴	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	شاخص توکر- لوییس
۰/۹۵	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	شاخص برازندگی تطبیقی
۰/۹۵	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	شاخص برازندگی فزاینده
۰/۸۲	بزرگ‌تر از ۰/۹۰	شاخص نیکویی برازش
۰/۰۷۳	کمتر از ۰/۰۸	ریشه دوم برآورد واریانس خطای تقریب

در جدول ۴ شاخص‌های برازش الگوی اندازه‌گیری، برازش نسبی این الگوی ساختاری را نشان می‌دهد. به جز شاخص نیکویی برازش که مقدارش در محدوده پذیرش قرار ندارد؛ بقیه شاخص‌ها در محدوده پذیرش قرار گرفته‌اند. باید در نظر داشت که شاخص نیکویی برازش به شدت تحت تأثیر حجم نمونه است و بنابراین برای بررسی برازش الگوی ساختاری از شاخص‌های دیگر نیز استفاده شد.

شکل ۳. الگوی نهایی اصلاح شده پژوهش در تبیین روابط بین الگوهای ارتباطی والد-فرزند، سبک‌های دلبستگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه

شکل ۳ الگوی ساختاری اصلاح شده را که فاقد مسیرهای غیر معنادار است؛ در جهت بررسی روابط بین الگوهای ارتباطی والد-فرزند و طرحواره‌های ناسازگار اولیه با میانجیگری سبک‌های دلبستگی نشان می‌دهد. در این الگو سبک دلبستگی اجتنابی فقط با طرحواره حوزه‌های بریدگی و طرد، محدودیت‌های مختل و گوش به زنگی و بازداری ارتباط داشت؛ اما سبک دلبستگی دوسوگرا با هر پنج حوزه طرحواره‌های ناسازگار اولیه رابطه داشت. در مطالعه حاضر برای ارزیابی روابط واسطه‌ای از آزمون بوت استرپ که قدرتمندترین و منطقی‌ترین روش را برای ارزیابی اثرات غیرمستقیم فراهم می‌آورد؛ استفاده شد. در بوت استرپ ارزیابی معناداری این روابط را می‌توان به دو طریق بررسی کرد. روش اول با مراجعه به سطوح معناداری و روش دوم با بررسی فاصله‌های اطمینان، در صورتی که حد بالا و پایین با فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای مسیر واسطه‌ای هم علامت یعنی هر دو مثبت یا هر دو منفی باشند و یا به عبارتی مقدار صفر بین این دو حد قرار نگیرد؛ مسیر مورد نظر در سطح $P > 0.05$ معنادار است.

جدول ۵. نتایج آزمون بوت استرپ برای اثرات واسطه‌ای

متغیر مستقل	متغیر واسطه‌ای	متغیر وابسته	ضریب	خطای	معناداری	دامنه	دامنه
	دلبستگی	طرحواره	استاندارد	استاندارد		پایین	بالای
						۹۵٪	۹۵٪
الگوی آزادی مدار	اجتنابی	بریدگی و طرد	۰/۰۴۰	۰/۰۳۰	۰/۱۸۱	-۰/۰۱۹	۰/۱۰۰
	دوسوگرا	بریدگی و طرد	۰/۲۲۹	۰/۰۸۹	۰/۰۱۱	۰/۰۵۳	۰/۴۰۴
	دوسوگرا	خودگردانی و عملکرد مختل	۰/۲۴۱	۰/۰۹۶	۰/۰۱۲	۰/۰۵۴	۰/۴۲۸
	اجتنابی	محدودیت‌های مختل	۰/۰۴۹	۰/۰۳۸	۰/۱۹۸	-۰/۰۲۶	۰/۱۲۴
	دوسوگرا	محدودیت‌های مختل	۰/۱۵۰	۰/۰۶۰	۰/۰۱۲	۰/۰۳۳	۰/۲۶۷
	دوسوگرا	دیگر جهت مندی	۰/۲۰۸	۰/۰۸۲	۰/۰۱۲	۰/۰۴۶	۰/۳۶۹
	اجتنابی	گوش به زنگی بیش از حد و بازداری	۰/۰۶۶	۰/۰۵۰	۰/۱۸۷	-۰/۰۳۲	۰/۱۶۵
	دوسوگرا	گوش به زنگی بیش از حد و بازداری	۰/۱۵۹	۰/۰۶۲	۰/۰۱۱	۰/۰۳۷	۰/۲۸۰
	دوسوگرا	گوش به زنگی بیش از حد و بازداری	۰/۲۶۰	۰/۰۷۰	۰/۰۰۱	۰/۱۲۴	۰/۳۷۵
	اجتنابی	بریدگی و طرد	۰/۰۴۲	۰/۰۳۳	۰/۲۰۵	-۰/۰۲۳	۰/۱۰۷
الگوی امنیت مدار	دوسوگرا	بریدگی و طرد	۰/۳۷۵	۰/۰۸۲	۰/۰۰۱	۰/۲۱۵	۰/۵۰۹
	دوسوگرا	خودگردانی و عملکرد مختل	۰/۳۹۶	۰/۰۸۴	۰/۰۰۱	۰/۲۳۲	۰/۵۶۰
	اجتنابی	محدودیت‌های مختل	۰/۰۵۱	۰/۰۴۲	۰/۲۳۰	-۰/۰۳۲	۰/۱۳۴
	دوسوگرا	محدودیت‌های مختل	۰/۲۴۶	۰/۰۶۵	۰/۰۰۱	۰/۱۱۹	۰/۳۷۳
	دوسوگرا	دیگر جهت مندی	۰/۳۴۰	۰/۰۸۶	۰/۰۰۱	۰/۱۷۲	۰/۵۰۸
	اجتنابی	گوش به زنگی بیش از حد و بازداری	۰/۰۶۸	۰/۰۵۶	۰/۲۲۱	-۰/۰۴۱	۰/۱۷۸

جدول ۵ نشان می‌دهد که سبک دلبستگی دوسوگرا رابطه بین الگوی ارتباطی آزادی مدار و حوزه طرحواره بریدگی و طرد ($P= ۰/۰۱۱$)، حوزه خودگردانی و عملکرد مختل ($P= ۰/۰۱۲$)، حوزه محدودیت‌های مختل ($P= ۰/۰۱۲$)؛ حوزه دیگر جهت‌مندی ($P= ۰/۰۱۲$) و حوزه گوش به زنگی بیش از حد و بازداری ($P= ۰/۰۱۱$) را میانجیگری می‌کند. همچنین سبک دلبستگی دوسوگرا رابطه بین الگوی ارتباطی امنیت مدار و حوزه طرحواره بریدگی و طرد ($P= ۰/۰۰۱$)، خودگردانی و عملکرد مختل ($P= ۰/۰۰۱$)، حوزه محدودیت‌های مختل ($P= ۰/۰۰۱$)، حوزه دیگر جهت‌مندی ($P= ۰/۰۰۱$)، و حوزه گوش به زنگی بیش از حد و بازداری ($P= ۰/۰۰۱$) را میانجیگری می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش حاکی از برزش نسبتاً خوب الگو، البته با تغییراتی نسبت به الگوی نظری بود. نتایج نشان داد که ارتباط سبک دلبستگی اجتنابی فقط با طرحواره حوزه محدودیت‌های مختل و گوش به زنگی بیش از حد معنادار و ارتباط سبک دلبستگی دو سوگرا با هر پنج حوزه طرحواره معنادار است. نتایج با استفاده از آزمون بوت استرپ نشان داد که تنها سبک دلبستگی دوسوگرا نقش واسطه‌ای بین الگوهای ارتباطی والد-فرزند و طرحواره‌های ناسازگار اولیه را دارد. این یافته

در راستای نتایج پژوهش‌های پیشین از جمله موسوی و همکاران (۲۰۱۶)، اسمعلی کورانه و امیر سرداری (۲۰۱۵)، مرادی و فقیهی (۱۳۹۶)، بیرامی و اسمعلی کورانه (۱۳۹۰)، شهامت و همکاران (۱۳۸۹)، حمیدی و همکاران (۱۳۹۴)، سیمارد و همکاران (۲۰۱۱)، منز و همکاران (۲۰۱۰)، سویگوت و همکاران (۲۰۰۹)، صادقی و همکاران (۱۳۹۵) و رفیعی و همکاران (۱۳۹۰) است. در تبیین این نتایج می‌توان ابتدا به الگوی ارتباط والد-فرزند اشاره کرد. بر اساس این الگو، دو نیاز اساسی هر انسان در مرحله اول امنیت و در مرحله دوم آزادی است (باقری، ۱۳۹۲). بر اساس این نیازها و مطابق با پژوهش‌های تحلیل‌عاملی نیز دو بُعد اصلی در فرزندپروری شناسایی شده‌اند. بُعد اول را می‌توان به‌عنوان مراقبت توصیف کرد. این بُعد به رفتارهای مرتبط با پذیرش، گرمی و صمیمیت در مقابل طرد و انتقام اشاره دارد. بُعد دوم که کنترل نام گرفته است؛ به کنترل والدین، بیش‌حمایتی در مقابل ترویج خودمختاری اشاره دارد. همانطور که پیشینه پژوهش‌ها نیز نشان داده است؛ سبک دلبستگی ایمن با پذیرش و گرمی والدین و دلبستگی نایمن با والدین طرد کننده و بیش‌حمایتگر در ارتباط است؛ بنابراین نوع رفتار والدین، بر الگوهای کارکردی درونی کودکان و متعاقباً رابطه کودک با دیگران تأثیرگذار است.

از منظر نظریه دلبستگی نیز رفتارهای بی‌ثبات والدین موجب شکل‌گیری سبک دلبستگی نایمن در فرزند خواهد شد و وقتی سبک دلبستگی نایمن و طرد کننده باشد و والدین نتوانند در موقعیت‌های استرس‌زا باعث آرامش کودک شوند؛ کودک نه تنها الگوی درونی طردکننده از مراقب را برای خود می‌سازد؛ بلکه خود را نیز شایسته مهربانی و حمایت نمی‌بیند (میکولینسر و شاور، ۲۰۱۲). افراد با سبک دلبستگی نایمن دوسوگرا تمایل شدیدی به روابط نزدیک دارند و بر این باورند که می‌توانند بر دیگران متکی باشند. با این حال، به شدید نیز در نگران رها شدن یا طرد شدن هستند (مارک‌اند-ریلی، ۲۰۱۲). تهدیدهای مدام در توازن این رابطه متقابل هدفمند منجر به شکل‌گیری مشخصه‌های کمتر سازش یافته کودک در رابطه والد-کودک می‌شود و در نهایت تأثیری منفی بر توانمندی کودک در برقراری رابطه با دنیای خارج می‌گذارد (هنرپروران، خاتونی، باقری، نامجو و هارونی زاده، ۱۳۹۶). از طرفی رضایت از برآورده شدن نیازهای هیجانی و جسمانی کودک در رابطه با دلبستگی ایمن منجر به طرحواره‌های مثبت و کارآمدتری نسبت به خود و دیگران می‌شود و احساس ارزشمندی، استقلال، شایستگی، دوست داشته شدن و مراقبت شدن را افزایش می‌دهد. سیمارد و همکاران (۲۰۱۱) معتقدند که دوران کودکی ناخوشایند، اضطراب بالا، پریشانی و خودپنداره منفی موجب دلبستگی نایمن می‌شود و این امر هم منجر به تنوع زیادی از طرحواره‌های ناسازگار اولیه می‌شود.

بنابراین از منظر نظریه دلبستگی و نیز مطابق با نظر میکولینسر و شاور (۲۰۱۲) که معتقدند والدینی کردن ناکارآمد (مشخصه‌های بیش از حد حفاظت کننده) از جمله اصلی‌ترین پیش

شرط‌های تکاملی بالقوه برای طرحواره‌های ناسازگار است. بنابراین الگوی ارتباطی نادرست والد-فرزند موجب شکل‌گیری الگوهای منفی در کودک، مانند «من لایق عشق و حمایت نیستم» و «دیگران غیرقابل اعتماد و طرد کننده‌اند» خواهد شد که حاصل آن دلبستگی ناایمن در کودک است (پلرنو و همکاران، ۲۰۱۷). از طرفی در راستای نتایج پژوهش حاضر، نتایج پژوهش شهامت و همکاران (۱۳۸۹) نشان داد که افرادی که سبک دلبستگی اجتنابی دارند؛ چون قادر به سرمایه‌گذاری عاطفی چندانی در برقراری روابط با دیگران نیستند و در صورت خاتمه یافتن یک رابطه نیز زیاد ناراحت نمی‌شوند؛ نسبت به افراد سبک دوسوگرا به لحاظ سلامت روانی وضعیت بهتری دارند؛ بنابراین سبک دلبستگی دوسوگرا بیشتر می‌تواند؛ نقش مخرب داشته باشد. هرچه الگوهای والد-فرزند منفی‌تر باشد؛ سبک دلبستگی دوسوگرا فعال‌تر و به‌عنوان میانجی موجب پیدایش طرحواره‌های ناسازگار می‌شود. در پژوهش حاضر به دلایل آماری سبک دلبستگی ایمن از الگو حذف شد. ولی با این وجود این نتیجه هم قابل تبیین است. زیرا پیشینه پژوهشی و نظری نشان داده است که در افرادی که سبک فرزندپروری والدین آن‌ها مقتدرانه است؛ طرحواره‌های ناسازگار به‌طور معناداری کمتر شکل می‌گیرد

پژوهش حاضر با محدودیت‌هایی رو به رو بوده است؛ از جمله اینکه این مطالعه در مورد دانشجویان دانشگاه‌های آزاد شهر تهران صورت گرفت که تعمیم نتایج را به سایر افراد در شهرهای دیگر با محدودیت رو به رو می‌کند. همچنین عدم کنترل متغیرهای جمعیتی و شخصیتی گروه نمونه نیز یکی دیگر از محدودیت‌های پژوهش حاضر است؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود؛ پژوهش‌هایی با توجه به محدودیت‌های مطرح شده به همراه سایر متغیرهای احتمالی از جمله طبقه اقتصادی-اجتماعی، جنس و جز آن صورت گیرد. همچنین پیشنهاد می‌شود جهت بهبود الگوهای ارتباطی والد-فرزند برای پیشگیری از شکل‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه، سبک‌های دلبستگی ایمن و همچنین شیوه‌های فرزندپروری کارآمد به والدین آموزش داده شود.

سپاسگزاری

از مسئولین محترم دانشگاه‌های آزاد اسلامی شهر تهران، دانشجویان شرکت کننده و مادران آن‌ها که همکاری صمیمانه‌ای با این پژوهش داشتند؛ تشکر می‌شود. این مقاله برگرفته از رساله دکتری نویسنده اول است.

منابع

باقری، فریبرز. (۱۳۹۲). الگوی ارتباط والد-فرزند، مدل نظری فرزندپروری بر مبنای هستی‌شناسی و انسان‌شناسی اسلامی. *دو فصلنامه پژوهشی مطالعات معارف اسلامی و علوم تربیتی*، ۱(۱): ۲۳-۱۰.

الگوی ساختاری رابطه بین الگوهای ارتباط والد-فرزند و ...

باقری، فریبرز، و غفاری جعفر زادگان، فیروزه. (۱۳۹۲). بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی (روایی و پایایی) مدل نظری پرسشنامه الگوی ارتباط والد-فرزند در افراد ۱۵-۳۰ ساله شهر تهران. *فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی*، ۳(۴): ۷۰-۴۱.

بیرامی، منصور، و اسمعیلی کورانه، احمد. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین ریشه‌های تحولی (شیوه‌های فرزندپروری) و طرحواره‌های ناسازگار اولیه در حوزه بریدگی اطرد، خودگردانی و عملکرد مختل در مدل طرحواره یانگ. *فصلنامه پژوهش‌های نوین روان‌شناختی*، ۷(۴): ۸۸-۷۱.

حمیدی، سمیه، شاره، حسین، و حجت، کاوه. (۱۳۹۴). مقایسه طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی در زنان مبتلا به واژینیسیموس و زنان عادی. *مجله زنان، مامایی و نازایی ایران*، ۱۱(۱۲): ۱۸-۹.

دانش، عصمت. نیکومنش، نرسانگا، سلیمی نیا، نرگس، سابقی، لیلا، و شمشیری، مینا. (۱۳۹۳). رابطه صفات شخصیتی مادران با کمال‌گرایی دختران نوجوان آن‌ها. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*، ۸(۴): ۷۸-۶۳.

دانش، عصمت، سلیمی نیا، نرگس، حق رنجبر، فرخ، نادری، فریده، و عمویی، خدیجه. (۱۳۹۶). الگوی ساختاری تحول روانی-اجتماعی فرزندان در ارتباط با هوش معنوی و شیوه‌های فرزندپروری مادران آن‌ها. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*، ۱۱(۱): ۶۵-۴۷.

ذوالفقاری، مریم، فاتحی زاده، مریم سادات، و عابدی، محمدرضا. (۱۳۸۷). تعیین رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با ابعاد صمیمیت زناشویی زوجین شهر اصفهان. *خانواده پژوهی*، ۴(۳): ۲۶۱-۲۴۷.

رفیعی، سحر، حاتمی، ابوالفضل، و فروغی، علی‌اکبر. (۱۳۹۰). رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و سبک‌های دلبستگی در زنان دارای خیانت زناشویی. *جامعه‌شناسی زنان*، ۲(۱): ۳۶-۲۱. شهمت، فاطمه، ثابتی، علیرضا، و رضوانی، سمانه. (۱۳۸۹). بررسی رابطه سبک‌های فرزندپروری و طرحواره‌های ناسازگار اولیه. *مجله مطالعات تربیتی و روان‌شناسی دانشگاه فردوسی مشهد*، ۱۱(۲): ۲۵۴-۲۳۹.

صادقی بیدمشکی، فرزانه، و میر هاشمی، مالک. (۱۳۹۵). رابطه سبک‌های دلبستگی با طرحواره‌های ناسازگار اولیه با اختلال عملکرد جنسی. *خانواده پژوهی*، ۱۲(۱): ۱۶۹-۱۵۵.

مرادی، معراج، و فقیهی، علی نقی. (۱۳۹۶). رابطه پیوند والدینی با طرحواره‌های ناسازگار اولیه. *پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده*، ۵(۸): ۲۳-۴۳.

مظاهری، محمدعلی، نجاتی، وحید، ذبیح زاده، عباس، و ملکی، قیصر. (۱۳۹۶). سبک‌های دلبستگی و توانایی بازشناسی هیجانی چهره. *پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی*، ۸(۱): ۱۱-۱.

نظری، فاطمه، کاکاوند، علیرضا، و مشهدی فراهانی، ملکه. (۱۳۹۴). رابطه طرحواره‌های ناسازگار اولیه با شیوه‌های فرزندپروری مادران و اختلال‌های بیرونی شده فرزندان‌شان. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*، ۹(۲ پیاپی ۳۴): ۹۷-۱۱۸.

هنرپروران، نازنین، خاتونی، زهرا، باقری، سارا، نامجو، فرهاد، و هارونی زاده، زهرا. (۱۳۹۶). اثربخشی آموزش گروهی تحلیل ارتباط محاوره‌ای مادر-کودک بر ایمنی دلبستگی پسرهای ۶ تا ۱۰ سال دچار اختلال نافرمانی مقابله‌ای. *فصلنامه روان‌شناسی کاربردی*، ۱۱(۴): ۵۷۸-۵۵۷.

هومن، حیدر علی. (۱۳۹۰). *مدل یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم‌افزار لیزرل*. تهران: انتشارات سمت، چاپ هفتم.

References

- Camara, M., & Calvete, E. (2012). Cognitive schemas predicting anxiety and depressive symptoms: the role of dysfunctional coping strategies. *European Psychiatry*, 27(1): 1-8.
- Cames-Holt, K. (2012). Child- parent relationship therapy for adoptive families. *FAM j*, 20(4): 419-426.
- Esmali Kooraneh, A., & Amirsardari, L. (2015). Predicting early maladaptive schemas using Baumrind s parenting styles. *Iranian Journal of Psychiatry and Behavioral Sciences*, 9(2): 26-30.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1): 511-524.
- Kalil, A., Ryan, R., & Chor, E. (2014). The investments in children across family structures. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 654(1): 150° 168.
- Kline, R. B. (2005). Principles and practice of structural equation modeling. Edition 2. New York & London: Guilford press.
- Mans, G. B., Breat, C., & Vlierbergne, L. V. (2010). Attachment and symptoms of psychopathology: Early maladaptive schema as a cognitive link. *Journal of clinical psychology and psychotherapy*, 17(1): 374-387.
- Marchand-Reilly, J. F. (2012). Attachment anxiety, conflict behaviors, and depressive symptoms in emerging adults romantic relationships. *Journal of Adult Development*, 19(3): 170-176.
- Matejevic, M., Jovanovic, D., & Ilic, M. (2015). Patterns of family functioning and parenting style of adolescents with depressive reactions. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 185(1): 234-239.
- Meyers, L. S., Gamest. G., & Goarin, A. J. (2006). Applied multivariate research, design and interpretation. London: Sage Publication.
- Mikulincer, M., & Shaver, P. R. (2012). An attachment perspective on psychopathology. *World Psychiatry*, 11(1): 11-15.

- Monirpoor, N., Gholamyzarch, M., Tamaddonfard, M., Khoosfi, H., & Ganjali, A. R. (2012). Role of father's child relational quality in early maladaptive schemas. *International Journal of High Risk Behaviors & Addiction*, 1(2): 50-54.
- Mousavi, S.E., Low, W.Y., & Hanim Hashim, A. (2016). The relationships between perceived parental rearing style and anxiety symptoms in Malaysian adolescents: The mediating role of early maladaptive schemas. *Journal of Depression and Anxiety*, 2(1): 101-109.
- Mikulincer, M. & Shaver, P. R. (2012). An attachment perspective on psychopathology. *World Psychiatry*, 11(1): 11-15.
- Pellerone, M., Iacolino, C., Mannino, G., Formica, I., & Zabbara, S. M. (2017). The influence of parenting on maladaptive cognitive schema: A cross-sectional research on a group of adults. *Psychology Research and Behavior Management*, 10(1): 47-58.
- Sakulsriprasert, C., Phukao, D., Kanjanawong, S., & Meemon, N. (2016). The reliability and factor structure of Thai Young schema questionnaire-short form. *Asian Journal of Psychiatry*, 24(1): 85-90.
- Salcun, S. (2015). New frontiers and applications of attachment theory. *Frontiers in Psychology*, 6(1): 1-3.
- Simard, V., Moss, E., & Pascuzzo, K. (2011). Early maladaptive schemas and child and adult attachment: A 15-year longitudinal study. *Psychol Psychother*, 84(4): 349-366.
- Soygut, G., Karaosmanoglu, A., & Cakir, Z. (2009). Assessment of early maladaptive schemas: A psychometric study of the Turkish young schema questionnaire-short form-3. *Turkish Journal of Psychiatry*, 20(1): 75-84.
- Thimm, J. C. (2010). Early maladaptive schemas and interpersonal problems: A circumplex analysis of the YSQ-SF. *International Journal of Psychology & Psychological Therapy*, 13(1): 113-124.
- Waller, G., Meyer, C., & Hanian, V. (2001). Psychometric properties of the long & short versions of the Young Schema Questionnaire. *Cognitive Therapy and Research*, 25(2): 137-147.

پرسشنامه الگوی ارتباط والد-فرزند

ردیف	عبارت‌ها	مخالفم کاملاً	مخالفم	متوسط	موافقم	موافقم کاملاً
۱	در حرف‌هایش باید نباید و بکن نکن زیاد است.	۱	۲	۳	۴	۵
۲	حالت‌ها و رفتارهایش قابل پیش بینی نیست.	۱	۲	۳	۴	۵
۳	تنها بودن من در جامعه و دور از دایره نظارت او برایش اضطراب‌آور است.	۱	۲	۳	۴	۵
۴	برایم به لحاظ پول، رفع نیازها و یا تهیه خواسته‌ها کم نگذاشته است.	۱	۲	۳	۴	۵
۵	رسمی و بافاصله رفتار می‌کند.	۱	۲	۳	۴	۵
۶	من را جدی نمی‌گیرد مگر کار به‌جای باریک کشیده شود.	۱	۲	۳	۴	۵
۷	من را با دیگران مدام مقایسه می‌کند.	۱	۲	۳	۴	۵

۵	۴	۳	۲	۱	۸	او نسبت به زندگی من آدم بی تفاوتی است.
۵	۴	۳	۲	۱	۹	مدام تذکر می دهد و من را اصلاح می کند.
۵	۴	۳	۲	۱	۱۰	درباره اهداف و برنامه های زندگی من در نهایت نظر او اعمال می شود.
۵	۴	۳	۲	۱	۱۱	درباره اهداف و برنامه های زندگی من در نهایت نظر او اعمال می شود.
۵	۴	۳	۲	۱	۱۲	در انجام کارهای مربوط به خانه و خانواده مسئولیت خاصی از من توقع ندارد.
۵	۴	۳	۲	۱	۱۳	محبتش را فقط در عمل نشان می دهد و با ابراز محبت و آغوش گرفتن غریبه است.
۵	۴	۳	۲	۱	۱۴	برای حیطة خصوصی ارزشی قائل نیست.
۵	۴	۳	۲	۱	۱۵	فقط نتیجه کار برایش مهم است؛ اینکه سعی و تلاش کرده ام برایش اهمیتی ندارد.
۵	۴	۳	۲	۱	۱۶	روی او به عنوان مشاور و یا راهنما در تصمیم هایم نمی توانم؛ حساب کنم.
۵	۴	۳	۲	۱	۱۷	عکس العمل او در برابر خطاهای من تند و یا طولانی مدت است.
۵	۴	۳	۲	۱	۱۸	نمی توان روی حرف هایش حساب کرد؛ چون احساسی عمل می کند
۵	۴	۳	۲	۱	۱۹	روابط با دوستانم تحت نظارت و تنها با تأیید او ادامه پیدا می کند.
۵	۴	۳	۲	۱	۲۰	تأمین امنیت آینده من (مالی، شغلی و مسکن) از دغدغه های جدی اوست.
۵	۴	۳	۲	۱	۲۱	رعایت حرمت ها برایش اولویت دارد.
۵	۴	۳	۲	۱	۲۲	به آسانی بی احترامی می کند.
۵	۴	۳	۲	۱	۲۳	از من انتظار دارد؛ برترین باشم.
۵	۴	۳	۲	۱	۲۴	تحسین ها و انتقادهای او صادقانه و از روی اصول هستند.
۵	۴	۳	۲	۱	۲۵	نکنه سنج، ریزبین و حساس است.
۵	۴	۳	۲	۱	۲۶	کوتاه می آید و رعایت دیگران را می کند؛ چون تحمل شکستن دل کسی را ندارد.
۵	۴	۳	۲	۱	۲۷	آرزوهای او برای زندگی من فضایی برای خواسته های خود من نگذاشته است.
۵	۴	۳	۲	۱	۲۸	به ندرت در خانه و در کنار اعضای خانواده است.
۵	۴	۳	۲	۱	۳۰	اجازه می دهد؛ هرکسی درباره مسائل من اظهار نظر و دخالت کند.
۵	۴	۳	۲	۱	۳۱	برای اینکه به من افتخار کند؛ خیلی سعی می کنم؛ مطابق میلش رفتار کنم.
۵	۴	۳	۲	۱	۳۲	از من و دنیای من بی خبر است؛ چون بسیار درگیر دنیای خودش است.
۵	۴	۳	۲	۱	۳۳	در کنار او باید مدام مراقب باشم خلافی و اشتباهی از من سر نزنند.
۵	۴	۳	۲	۱	۳۴	رفتارها و انتظارات متناقض او من را مردد و سرگردان می کند.
۵	۴	۳	۲	۱	۳۵	ابراز علائق و آرزوهایم را بی فایده می دانم چون اخلاق او را می شناسم.
۵	۴	۳	۲	۱	۳۶	مراقبت ها و رسیدگی های بیش از حد او از من برخی مواقع دست و پاگیر می شود.
۵	۴	۳	۲	۱	۳۷	آدم توداری است و احساسات را نشان نمی دهند.
۵	۴	۳	۲	۱	۳۸	آشفته گی زندگی مالی او مجالی برای استقلال مالی من باقی نمی گذارد.
۵	۴	۳	۲	۱	۳۹	به من آن گونه که واقعاً خودم هستم می بالد.
۵	۴	۳	۲	۱	۴۰	اظهار نظر او وقتی از مشورت می خواهم؛ هر طور خودت صلاح می دانی.
۵	۴	۳	۲	۱	۴۱	اعتراض و مخالفت با او اساساً دشوار است.
۵	۴	۳	۲	۱	۴۲	رفتارهای او تابع منطق و بر اساس حساب و کتاب خاصی نیست.
۵	۴	۳	۲	۱	۴۳	نگرانی های او از مفاسد اجتماعی، پیامدش نظارت همیشگی بر من است.
۵	۴	۳	۲	۱	۴۴	روی حمایت های او همه جوره حساب می کنم و وضعیتی غیر از این برایم قابل تصور نیست.
۵	۴	۳	۲	۱	۴۵	روابطمان مانند دو غریبه بافاصله و رسمی است.
۵	۴	۳	۲	۱	۴۶	رازداری بلد نیست.
۵	۴	۳	۲	۱	۴۷	فقط چون می ترسم از چشمش بیافتم مخالفت با او برایم دشوار است.
۵	۴	۳	۲	۱	۴۸	صراحت او راهنمای خوبی برای من است تا بتوانم قاطعانه تصمیم گیری کنم.

پرسشنامه طرحواره یانگ

شماره	عبارت‌ها	کاملاً غلط	تقریباً غلط	بیشتر درست تا غلط	اندکی درست	تقریباً درست	کاملاً درست
۱	اغلب کسی را نداشته‌ام که از من حمایت کند؛ حرف‌هایش را با من بزند و عیناً نگران اتفاقاتی باشد که برایم می‌افتد.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲	به‌طور کلی کسی نبوده که به من عاطفه، محبت و صداقت نشان می‌دهد.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۳	در بیشتر وقت‌ها زندگی، این احساس به من دست نداد که برای فرد دیگری، شخص ویژه و ممتازی به شمار می‌روم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۴	در غالب وقت‌ها کسی را نداشته‌ام که واقعاً به درد دلم گوش دهد؛ مرا بفهمد یا اینکه احساس یا نیازهای واقعی مرا درک کند.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۵	وقتی که نمی‌دانستم کاری را چگونه انجام دهم؛ به‌ندرت شخصی پیدا می‌شد که مرا نصیحت و راهنمایی کند.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۶	من به افراد نزدیک خود خیلی وابسته‌ام، چون می‌ترسم مبدا مرا ترک کنند.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۷	آنقدر به دیگران وابسته‌ام که نگران از دست دادن آن‌ها هستم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۸	نگرانم مبدا نزدیکانم مرا ترک کنند یا مرا به حال خود رها کنند.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۹	وقتی احساس می‌کنم کسی که برایم مهم است؛ از من دوری می‌کند؛ مأیوس می‌شوم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱۰	برخی وقت‌ها آن‌قدر نگران آن هستم که دیگران مرا ترک کنند که آن‌ها را از خود دور می‌کنم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱۱	احساس می‌کنم مردم از من سودجویی می‌کنند.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱۲	احساس می‌کنم باید در حضور دیگران از خود محافظت کنم؛ چون در غیر این صورت عمداً به من آسیب می‌زنند.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱۳	دیگران دیر یا زود به من خیانت می‌کنند.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱۴	نسبت به انگیزه‌های دیگران سوءظن شدید دارم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱۵	معمولاً به‌طور جدی به انگیزه‌های نهایی مردم فکر می‌کنم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱۶	وصله‌ناچور اجتماع هستم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱۷	اساساً با دیگران خیلی فرق دارم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱۸	نمی‌توانم به کسی تعلق خاطر داشته باشم؛ انسان گوشه‌گیری هستم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۱۹	احساس می‌کنم؛ با مردم بیگانه‌ام.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۰	همیشه احساس می‌کنم؛ در جمع، جایی ندارم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۱	مردان یا زنانی که دوست‌شان دارم؛ وقتی غیب‌های مرا می‌بینند؛ نمی‌تواند دوستم داشته باشند.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۲	اگر کسی واقعاً مرا بشناسد؛ مایل نیست با من رابطه صمیمی برقرار کند.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۳	لیاقت عشق، توجه و احترام دیگران را ندارم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۴	احساس می‌کنم هیچ‌کس مرا دوست ندارد.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۵	در بسیاری از جنبه‌ها، چنان شخصیت پر از عیب و ایرادی دارم که نمی‌توانم در کنار دیگران راحت باشم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۶	تقریباً هیچ کاری را نمی‌توانم به‌خوبی دیگران انجام دهم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۷	هر زمان پیشرفتی در کارم به وجود می‌آید؛ احساس بی‌کفایتی می‌کنم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۸	بیشتر مردم در حوزه‌های شغلی یا تحصیلی از من توانا تر هستند.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۲۹	نمی‌توانم مانند اغلب مردم در کارهایم با استعداد باشم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۳۰	در کار یا تحصیل، مثل بقیه باهوش نیستم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۳۱	احساس می‌کنم نمی‌توانم به‌تنهایی از پس کارهای زندگی روزمره‌ام بربیایم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۳۲	فکر می‌کنم در انجام کارهای روزمره، آدم وابسته‌ای هستم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۳۳	عقل درست و حسابی ندارم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۳۴	اصلاً به قضاوت‌های خودم در موقعیت‌های روزمره، اعتماد ندارم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۳۵	احساس می‌کنم نمی‌توانم به‌تنهایی گلیم خودم را از آب بیرون بکشم.	۶	۵	۴	۳	۲	۱
۳۶	نمی‌توانم از شر این احساس رها شوم که مبدا اتفاق بدی بیفتد.	۶	۵	۴	۳	۲	۱

۳۷	۱	۲	۳	۴	۵	۶	احساس می‌کنم هر لحظه ممکن است؛ یک فاجعه طبیعی، جنایی، حقوقی یا پزشکی برایم اتفاق بیفتد.
۳۸	۱	۲	۳	۴	۵	۶	آدم ترسویی هستم.
۳۹	۱	۲	۳	۴	۵	۶	می‌ترسم تمام سرمایه خود را از دست بدهم و بیچاره شوم.
۴۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	اغلب نگرانم که دچار سکت قلبی یا بیماری سرطان بشوم؛ حتی وقتی دلایل پزشکی کمی برای این نگرانی وجود دارد.
۴۱	۱	۲	۳	۴	۵	۶	قادر نیستم از والدینم جدا شوم؛ کاری که هم سن و سال‌هایم انجام می‌دهند.
۴۲	۱	۲	۳	۴	۵	۶	من و والدینم تمایل داریم خود را بیش از حد در زندگی و مسائل یکدیگر درگیر کنیم.
۴۳	۱	۲	۳	۴	۵	۶	اگر من و والدینم، مسائل جزئی و خصوصی خود را از یکدیگر پنهان کنیم؛ احساس گناه یا خیانت می‌کنیم.
۴۴	۱	۲	۳	۴	۵	۶	اغلب احساس می‌کنم که انگار سایه سنگین والدینم دائم بر سر من است؛ نمی‌توانم یک زندگی جداگانه‌ای برای خودم داشته باشم.
۴۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	هویت من چنان با هویت والدینم گره خورده است که واقعاً نمی‌دانم کی هستم و چی می‌خواهم.
۴۶	۱	۲	۳	۴	۵	۶	در کار دیگران دخالت نمی‌کنم؛ چون از عواقب دخالت در کار آن‌ها می‌ترسم.
۴۷	۱	۲	۳	۴	۵	۶	احساس می‌کنم چاره‌ای ندارم جز اینکه به خواسته‌های دیگران تن بدهم؛ چون در غیر این صورت یا مرا ترک می‌کنند یا درصدد تلافی برمی‌آیند.
۴۸	۱	۲	۳	۴	۵	۶	در روابطم، به دیگران اجازه می‌دهم که بر من مسلط شوند.
۴۹	۱	۲	۳	۴	۵	۶	همیشه به دیگران اجازه داده‌ام به‌جای من تصمیم بگیرند؛ در نتیجه من واقعاً نمی‌دانم چی می‌خواهم.
۵۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	خیلی برایم مشکل است که از دیگران تقاضا کنم حقوقم را رعایت و احساساتم را درک کنند.
۵۱	۱	۲	۳	۴	۵	۶	در نهایت، کار مراقبت از نزدیکانم، روی دوش من است.
۵۲	۱	۲	۳	۴	۵	۶	آدم خوبی هستم؛ چون بیش از آنکه به فکر خودم باشم؛ به فکر دیگرانم.
۵۳	۱	۲	۳	۴	۵	۶	مهم نیست که چقدر سرم شلوغ است؛ من همیشه می‌توانم وقتی را برای دیگران کنار بگذارم.
۵۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	همیشه به درد و دل دیگران گوش داده‌ام.
۵۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	اطرافیان معتقدند که من برای رفع نیازهای دیگران خیلی تلاش می‌کنم؛ ولی برای خودم کاری انجام نمی‌دهم.
۵۶	۱	۲	۳	۴	۵	۶	خجالت می‌کشم که احساسات مثبتم (مثل محبت و توجه) را به دیگران بروز بدهم.
۵۷	۱	۲	۳	۴	۵	۶	از اینکه احساساتم را به دیگران ابراز کنم خیلی شرمسار می‌شوم.
۵۸	۱	۲	۳	۴	۵	۶	برای من سخت است که صمیمی و بی‌تکلف رفتار کنم.
۵۹	۱	۲	۳	۴	۵	۶	آنقدر خودم را کنترل می‌کنم که مردم فکر می‌کنند؛ آدم بی‌احساسی هستم.
۶۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	از نظر دیگران من عصبی و ناراحت‌م.
۶۱	۱	۲	۳	۴	۵	۶	باید در هر کاری که انجام می‌دهم بهترین باشم؛ نمی‌توانم ببذیرم که نگر دوم باشم.
۶۲	۱	۲	۳	۴	۵	۶	سعی می‌کنم تمام تلاش خودم را بکنم؛ خوب بودن نسبی کار، هیچ‌گاه مرا راضی نمی‌کند.
۶۳	۱	۲	۳	۴	۵	۶	باید به تمام مسؤولیت‌هایم عمل کنم.
۶۴	۱	۲	۳	۴	۵	۶	احساس می‌کنم برای پیشرفت و دستیابی به خواسته‌هایم، همواره تحت فشار هستم.
۶۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	وقتی که کاری را اشتباه انجام می‌دهم؛ نمی‌توانم خودم را ببخشم یا دست به بهانه تراشی بزنم.
۶۶	۱	۲	۳	۴	۵	۶	وقتی از کسی چیزی می‌خواهم؛ خیلی برایم سخت است؛ نه بشنوم.
۶۷	۱	۲	۳	۴	۵	۶	آدم خاصی هستم و نمی‌توانم محدودیت‌های را که بر سر راه دیگران وجود دارد؛ ببذیرم.
۶۸	۱	۲	۳	۴	۵	۶	از اینکه مرا محدود کنند یا جلوی کارم را بگیرند؛ به‌شدت متنفرم.
۶۹	۱	۲	۳	۴	۵	۶	احساس می‌کنم نباید از قوانین و قراردادهای بهنجاری که مردم تابع آن هستند؛ اطاعت کنم.
۷۰	۱	۲	۳	۴	۵	۶	احساس می‌کنم کارها و خواسته‌های من، ارزشمندتر از کارها یا خواسته‌های دیگران است.
۷۱	۱	۲	۳	۴	۵	۶	حوصله انجام کارهای متداول زندگی یا کارهای ملال‌آور را ندارم.
۷۲	۱	۲	۳	۴	۵	۶	اگر به یکی از اهدافم نرسم، زود مایوس می‌شوم و دست از تلاش برمی‌دارم.
۷۳	۱	۲	۳	۴	۵	۶	خیلی برای من سخت است که برای دستیابی به هدف بلندمدت، از سر خیر رضایت‌مندی فوری بگذرم.
۷۴	۱	۲	۳	۴	۵	۶	نمی‌توانم خودم را مجبور کنم که کارهای بدون لذت را انجام بدهم؛ حتی اگر بدانم این کارها، نتایج خوبی به دنبال ندارند.
۷۵	۱	۲	۳	۴	۵	۶	به‌ندرت توانسته‌ام به تصمیم‌ها و راه‌حل‌های خودم پایبند باشم.

پرسشنامه سبک دلبستگی بزرگسالان هازن و شیور

شماره	عبارت‌ها	۱	۲	۳	۴	۵
۱	برایم مشکل است؛ به دیگران دلبسته شوم.	۱	۲	۳	۴	۵
۲	برایم مشکل است؛ به دیگران اعتماد کنم.	۱	۲	۳	۴	۵
۳	از اینکه به دیگران نزدیک شوم؛ احساس ناراحتی می‌کنم.	۱	۲	۳	۴	۵
۴	از اینکه دیگران زیاد نزدیکم شوند؛ احساس ناراحتی می‌کنم.	۱	۲	۳	۴	۵
۵	وقتی نیاز دارم با دیگران تعامل نمایم؛ آن‌ها قابل دسترس نیستند.	۱	۲	۳	۴	۵
۶	از اینکه به دیگران دلبسته شوم؛ خوشحال می‌شوم.	۱	۲	۳	۴	۵
۷	وقتی نیاز دارم با دیگران تعامل نمایم؛ در دسترس هستند.	۱	۲	۳	۴	۵
۸	از اینکه توسط دیگران طرد شوم؛ نگران نیستم.	۱	۲	۳	۴	۵
۹	برایم راحت است؛ با دیگران صمیمی و نزدیک شوم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۰	از اینکه دیگران به من دلبسته شوند؛ خوشحال می‌شوم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۱	مطمئن نیستم بتوانم به دیگران دل بندم یا دلبسته شوم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۲	از اینکه اعضای خانواده و سایر افراد دیگر مرا دوست ندارند؛ نگرانم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۳	من دوست دارم با دیگران رابطه صمیمی داشته باشم؛ ولی دیگران به رابطه صمیمی با من تمایل ندارند.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۴	از اینکه اعضای خانواده و سایر افراد دیگر تمایل ندارند در کنارم باشند؛ نگرانم.	۱	۲	۳	۴	۵
۱۵	تمایل دارم با فردی دیگر پیوند یابم.	۱	۲	۳	۴	۵

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی